

فصل سوم: راه و توشه

درسنامه

درس ۶ وضو، تیمم و غسل

آنچه باید بیاموزیم:

رسول اکرم (ص) درباره حکمت وضو می‌فرماید:

شستن صورت در وضو:

یعنی خدایا هر گناهی که با این صورت انجام دادم، آن را شست و شو می‌کنم تا با صورت پاک به جانب تو بایستم و عبادت کنم.

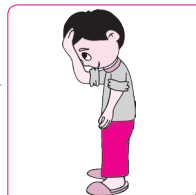
شستن دستها در وضو:

یعنی خدایا از گناه، دست شستم و به واسطه گناهایی که با دستم مرتکب شدم دستم را تطهیر می‌کنم.

مسح سر در وضو:

یعنی خدایا از هر فکر و خیال باطل و گناه آلود که در سر پروراندم سرم را تطهیر می‌کنم.

مسح پا در وضو:

یعنی خدایا من از رفتن به مکان‌های نامناسب پا می‌کشم.

در تمام این موارد واجب است وضو داشته باشیم؛
وقتی می‌خواهیم نماز بخوانیم.
وقتی قصد داریم دستمان را به آیات قرآن بزنیم.
وقتی به یکی از نام‌های خداوند (به هر زبانی نوشته شده باشد) دست می‌زنیم.

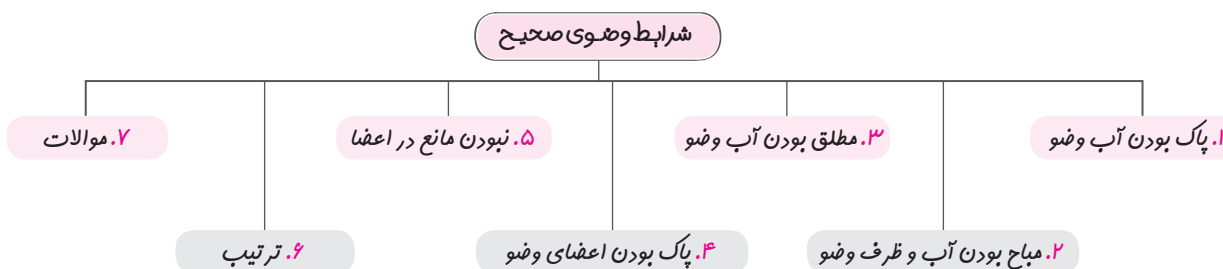
مواردی که مستحب است وضو داشته باشیم
تلاوت قرآن
همراه داشتن قرآن
زیارت حرم امامان (ع)
رفتن به مسجد
زیارت اهل قبور
هنگام خوابیدن

پیامبر (ص) درباره آثار وضو می‌فرماید:

۱. بسیار وضو بگیر تا خداوند بر عمرت بیفزاید.
۲. اگر برایت میسر است که شب و روز با وضو باشی، این کار را انجام بده.
۳. کسی که با وضو می‌خوابد، بسترش تا صبح برای او مسجد خواهد بود و خوابش برای او نماز

شرایط وضوی صحیح

کسی که می‌خواهد وضو بگیرد، علاوه بر دانستن شیوه صحیح وضو گرفتن باید به شرایط وضوی صحیح هم توجه کند.

۱. پاک بودن آب وضو آبی که با آن وضو می‌گیریم باید پاک باشد، اگر فراموش کنیم که آبی نجس است یا بعداً متوجه شویم که آن آب نجس بوده است و با همان آب نجس وضو گرفته باشیم، وضوی ما باطل است.

۲. و طلق بودن آب وضو

آب‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. آب مطلق: آب خالصی که با چیز دیگری آمیخته نشده یا از چیزی گرفته نشده باشد. مثل: آب باران، آب چشمه و چاه، آب رودها و دریاها و آب لوله کشی خانه‌ها.

۲. آب مضاف: آبی که خالص نیست و آن را از چیز دیگری گرفته اند مانند گلاب و آبمیوه یا با چیز دیگری مخلوط شده باشد مانند آب نمک غلیظ و آب‌های خیلی گل آلود که دیگری به آن آب گفته نشود.

■ وضو گرفتن فقط با آب مطلق صحیح است و ما نمی‌توانیم با آب مضاف وضو بگیریم.

۳. مباح بودن آب و ظرف وضو

یا آب برای خودمان باشد.

آبی که با آن وضو می‌گیریم باید مباح باشد یعنی؛

یا اگر برای دیگری است او از وضو گرفتن ما با آب رضایت داشته باشد.

■ استفاده از آب غصبی حرام است و وضو با این آب باطل است.

■ وضو گرفتن با آب‌هایی که در مکان‌های عمومی قرار دارند. صحیح است.

۴. پاک بودن اعضای وضو اگر صورت، دست‌ها، سر یا روی پا هنگام وضو گرفتن نجس باشند باید ابتدا نجاست را برطرف کرد، بدن را پاک نمود و سپس وضو گرفت. اگر اعضای وضو نجس باشند وضو باطل است.

۵. نبودن مانع در اعضا هنگام وضو اگر چیزی مانع رسیدن آب به اعضای وضو شود وضو باطل است.

(مانند چربی کرم، لاک ناخن، چسب و رنگ)

۶. ترتیب واجب است تمام مراحل وضو به ترتیب انجام شود، یعنی پس از نیت؛

۱. شستن صورت

۲. شستن دست راست از بالای آرنج تا نوک انگشتان

۳. شستن دست چپ از بالای آرنج تا نوک انگشتان

۴. مسح سر با همان رطوبتی که در کف دست مانده است.

۵. (با همان رطوبت) مسح پای راست با دست راست

۶. (با همان رطوبت) مسح پای چپ با دست چپ

■ اگر مکلف این ترتیب را به هم بزند، وضویش باطل می‌شود.

۷. موالات واجب است کارهای وضو پشت سر هم انجام شود و بین آنها فاصله نیفتد.

اگر بین کارهای وضو فاصله بیفتد طوری که حالت وضو به هم بخورد وضو باطل است مثلاً بین وضو تلفن زنگ بخورد و مشغول تلفن شود بدون آن که کارهای وضو را دنبال کند.

غسل:

به هنگام واجب شدن غسل بر انسان، غسل ترتیبی را به صورت زیر انجام می‌دهیم:

۱. نیت — ۲. شستن تمام سر و گردن — ۳. شستن نیمه راست بدن — ۴. شستن نیمه چپ بدن

تیمم:

در مواردی باید به جای وضو و غسل تیمم کرد.

برخی از این موارد عبارتند از:

۱. آب در دسترس دارد؛ ولی غصبی، نجس یا خیلی گل آلود است.
۲. آب کمی در اختیار دارد که اگر با آن وضو بگیرد یا غسل کند از تشنگی به سختی خواهد افتاد.

شیوه انجام تیمم:

پس از آنکه نیت کردیم برای خشنودی خداوند و به جای وضو یا غسل تیمم کنیم:

۱. زدن کف هر دو دست با هم بر روی خاک پاک یا هر چیز دیگری که تیمم بر آن صحیح است.
۲. کشیدن هر دو دست از بالای پیشانی تا روی ابروها و بالای بینی.
۳. کشیدن دست چپ بر پشت دست راست از مچ تا نوک انگشتان.
۴. کشیدن دست راست بر پشت دست چپ از مچ تا نوک انگشتان.

برخی از چیزهایی که وضو و تیمم را باطل می‌کند عبارتند از:

۱. خارج شدن ادرار، مدفوع و گازهای روده از بدن ۲. به خواب رفتن (طوری که چشم نبیند و گوش نشنود)

۰/۲۵	درست ☐ نادرست ☐	درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.
۰/۲۵	درست ☐ نادرست ☐	۱. وقتی می‌خواهیم به آیات قرآن دست بزنیم مستحب است وضو داشته باشیم.
۰/۲۵	درست ☐ نادرست ☐	۲. اگر فراموش کنیم که آبی نجس است و با آن آب وضو گرفته باشیم وضوی ما صحیح است.
۰/۲۵	درست ☐ نادرست ☐	۳. آب مضاف آبی است که خالص نیست.
۰/۲۵	درست ☐ نادرست ☐	۴. وضو گرفتن فقط با آب مطلق صحیح است.
۰/۲۵	درست ☐ نادرست ☐	۵. آب چشمه‌ها و چاه‌ها آب مضاف شمرده می‌شود.
۰/۲۵	درست ☐ نادرست ☐	۶. علی با این که کمی چسب روی دستش باقی مانده وضو می‌گیرد.
۰/۵		گزینه صحیح را انتخاب کنید.
۰/۵		۷. در کدام یک از موارد زیر مستحب است وضو داشته باشیم؟ الف. وقتی می‌خواهیم نماز بخوانیم. ب. وقتی می‌خواهیم به آیات قرآن دست بزنیم. ج. وقتی می‌خواهیم قرآن تلاوت کنیم. د. وقتی می‌خواهیم به یکی از نام‌های خدا دست بزنیم.
۰/۵		۸. استفاده از آب غصبی است و وضو با این آب خواهد بود. الف. مباح - صحیح ب. مباح - باطل ج. حرام - صحیح د. حرام - باطل
۰/۵		۹. غسل ترتیبی به چه صورت انجام می‌شود؟ الف. نیت - شستن سمت راست بدن - شستن سمت چپ بدن - شستن سر و گردن ب. نیت - شستن سر و گردن - شستن سمت راست بدن - شستن سمت چپ بدن ج. نیت - شستن سمت چپ بدن - شستن سمت راست بدن - شستن سر و گردن د. نیت - شستن صورت - شستن دست راست بدن - شستن دست چپ بدن
۰/۵		۱۰. گزینه صحیح را انتخاب کنید. الف. تیمم را فقط به جای وضو می‌توان انجام داد. ب. در تیمم ابتدا دست‌ها را بر هر چیزی که تیمم بر آن صحیح است می‌زنیم. ج. در تیمم دست‌ها را بالای پیشانی می‌گذاریم و آنها را تا چانه می‌کشیم. د. کف دست چپ را بر پشت دست راست و از مچ تا نوک انگشتان می‌کشیم.
۰/۵		۱۱. «پشت سر هم بودن اعمال وضو»، «راضی بودن صاحب آن» و «خالص بودن آب» به ترتیب به کدام یک از شرایط صحت وضو اشاره دارد؟ الف. موالات - مباح بودن - مطلق بودن ب. موالات - ترتیب - مطلق بودن ج. مطلق بودن - مباح بودن - موالات د. مطلق بودن - ترتیب - مباح بودن
۰/۵		۱۲. «مباح بودن» آب وضو یعنی چه؟ الف. مضاف نبودن ب. پاک بودن ج. غصبی نبودن د. خالص بودن
۰/۵		۱۳. کدام گزینه آب مضاف نیست؟ الف. آب نمک ب. آب لوله کشی ج. آب گل آلود د. گلاب
۰/۵		جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
۰/۵		۱۴. پیامبر (ص) فرمودند: مسح سر در وضو یعنی خدا یا از و باطل و گناه آلود که در سر پرورنده‌ام سرم را تطهیر می‌کنم.
۰/۵		۱۵. کسی که می‌خواهد وضو بگیرد، علاوه بر دانستن وضو گرفتن باید به وضوی صحیح هم توجه کند.
۰/۵		۱۶. آب‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند، آب و آب
۰/۵		۱۷. اگر اعضای وضو نجس باشد وضو است.
۰/۵		۱۸. واجب است کارهای وضو را انجام دهیم و بین آنها فاصله نیندازیم.
۰/۵		۱۹. پیامبر (ص) فرمودند «بسیار بگیر تا خداوند بر عمرت بیفزاید.»
۰/۷۵		به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.
۰/۷۵		۲۰. وضو داشتن هنگام خوابیدن چه حکمی دارد؟
۰/۷۵		۲۱. مباح بودن آبی که با آن وضو می‌گیریم یعنی چه؟
۰/۷۵		۲۲. کسی که آب در دسترس دارد ولی غصبی، نجس یا گل آلود است به جای وضو چه باید بکند؟
۰/۷۵		۲۳. مواردی که وضو و تیمم را باطل می‌کند نام ببرید.

۱	<p>مواردی را که مربوط هستند به هم وصل کنید</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>الف</p> <p>۲۴. ترتیب و موالات</p> <p>۲۵. آبی که با چیز دیگر مخلوط شده است مثل آب نمک</p> <p>۲۶. خدایا من از رفتن به مکان‌های نامناسب پا می‌کشم.</p> <p>۲۷. آب باران، آب چشمه‌ها و چاه‌ها و دریاها</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>ب</p> <p>آب مطلق</p> <p>حکمت مسح پا در وضو</p> <p>آب مضاف</p> <p>از شرایط وضوی صحیح</p> </div> </div>
۱	<p>به سوالات زیر پاسخ کامل بدهید.</p> <p>۲۸. از شرایط وضوی صحیح، پنج مورد را نام ببرید و توضیح دهید.</p> <p>۲۹. سه مورد از مواردی را که مکلف باید برای نماز، تیمم کند بیان کنید.</p> <p>۳۰. شیوه صحیح تیمم کردن را به صورت خلاصه توضیح دهید.</p> <p>۳۱. پیامبر (ص) درباره آثار وضو چه فرمودند؟</p> <p>۳۲. موالات در وضو را با ذکر یک مثال توضیح دهید.</p> <p>۳۳. در تیمم بعد از آنکه دست‌ها را از بالای پیشانی تا روی ابرها و بالای بینی کشیدیم چه می‌کنیم؟ (کامل توضیح دهید)</p>

درس ۷ احکام نماز

آنچه باید بیاموزیم:

هر قدر دوستی دو نفر عمیق‌تر باشد یاد دوست تداوم بیشتری می‌یابد.
تکرار یاد دوست ← تقویت دوستی و استحکام آن

■ نماز یکی از بهترین راه‌های تقویت ایمان در قلب آدمی است.

■ با به پا داشتن نماز، به دوستی خدا، لبیک می‌گوییم.

■ نمازی که با رعایت **آداب** و **احکام** آن خوانده شود علاوه بر جلب خشنودی خداوند تاثیر بسیاری بر روح و روان انسان خواهد گذاشت.

مبطلات نماز:

کارهایی که نماز را باطل می‌کند (مبطلات نماز) دوازده چیز است.

برخی میطلات نماز

۱. از بین رفتن یکی از شرایط نماز

برخی شرایط نماز عبارتند از: پاک بودن بدن و لباس نمازگزار، وضو داشتن، غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار. اگر نمازگزار در بین نماز متوجه شود یکی از این شرایط از بین رفته است نمازش باطل است. مثلاً یادش بیاید وضو نگرفته است.

۲. باطل شدن وضو

اگر وضوی نمازگزار باطل شود، نماز نیز باطل خواهد شد.

۳. روی برگرداندن از قبله

اگر نمازگزار در حال نماز صورت خود را از قبله برگرداند (به اندازه‌ای که دیگر رو به قبله به حساب نیاید) نمازش باطل است چه سهوی باشد و چه عمدی.

۴. فندیین با صدای بلند (قحوقه)

خنده بلند در صورتی که عمدی باشد نماز را باطل می‌کند و اگر عمدی نباشد نماز را باطل نمی‌کند.

۵. حرف زدن بین نماز

اگر نمازگزار بین نماز عمداً سخن بگوید حتی کوتاه (مثلاً بگوید آخ) نمازش باطل خواهد شد. ولی اگر سهوی یا از روی فراموش چیزی بگوید نمازش صحیح است و باید دو سجده سهو به جا آورد.

۶. به هم زدن صورت نماز

اگر نمازگزار بین نماز کاری انجام دهد که حالت نماز را به هم بزند مثلاً دست بزند یا به هوا ببرد نمازش باطل است و فرقی بین عمدی و سهو و کم و زیاد بودن این حالت نیست.

البته کارهایی که صورت نماز را به هم نمی‌زند مثل اشاره کردن با دست نماز را باطل نمی‌کند.

۷. فوردن و آشامیدن

خوردن و آشامیدن باعث باطل شدن نماز می‌شود، اما اگر نمازگزار ذره‌های ریز غذا را که در دهان دارد قورت بدهد نمازش صحیح است.

۸. کم و زیاد کردن ارکان و واجبات نماز

اگر نمازگزار عمداً یا سهواً یکی از ارکان نماز را کم یا زیاد کند نمازش باطل می‌شود و کم و زیاد کردن بقیه واجبات غیرارکان تنها وقتی نماز را باطل می‌کند که عمدی باشد.

۹. شک کردن در تعداد رکعات نماز ۲ و ۳ رکعتی

اگر نمازگزار در نماز دو یا سه رکعتی شک کند که رکعت چندم است و با کمی فکر و تامل نیز شک او برطرف نشود نمازش باطل می‌شود، همچنین اگر در دو رکعت اول نماز چهار رکعتی شک کند نمازش باطل می‌شود.

چند مسئله مهم درباره نماز:

- اگر نمازگزار ذکرهای نمازش را تند و با عجله بگوید که تلفظ آنها صحیح نباشد نمازش باطل می‌شود.
- اگر ذکرهای واجب نماز را در حال حرکت بگوید نمازش باطل می‌شود مثلاً بخشی از ذکر رکوع را در حال برخاستن از رکوع بگوید.
- نمازگزار نباید در حال نماز به دیگران سلام کند، ولی اگر دیگران در نماز به او سلام کنند باید در حال نماز جواب سلام آنها را بدهد. البته به سلام غلطی که سالم به حساب نمی‌آید یا از روی تمسخر انجام می‌شود نباید پاسخ داد.
- سرفه، عطسه و خمیازه کشیدن نماز را باطل نمی‌کند.
- اگر نمازگزار بعد از نماز شک کند که هنگام نماز کاری که نماز را باطل می‌کند انجام داده یا نه نمازش صحیح است.
- گریه کردن برای آموزش گناهان در حال نماز، چه آهسته و چه با صدای بلند عمل پسندیده‌ای است.

- شکستن نماز واجب از روی اختیار ← حرام است ولی برای جلوگیری از ضرر مالی یا اشکال ندارد بدنی

درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.	
۱. با به پا داشتن نماز به دوستی خدا لبیک می‌گوییم.	درست ☐ نادرست ☐ ۵/۰
۲. اگر نمازگزار بعد از نماز شک کند که هنگام نماز، کاری که نماز را باطل کند انجام داده است نمازش باطل است.	درست ☐ نادرست ☐ ۵/۰
۳. لبخند زدن نماز را باطل می‌کند.	درست ☐ نادرست ☐ ۵/۰
۴. نماز تأثیری در روح و روان انسان ندارد و فقط موجب خشنودی خداست.	درست ☐ نادرست ☐ ۵/۰
۵. اگر نمازگزار در نمازهای دو رکعتی و سه رکعتی شک کند نماز او باطل است.	درست ☐ نادرست ☐ ۵/۰
گزینه صحیح را انتخاب کنید.	
۶. در کدام یک از شرایط زیر نماز صحیح است؟	۵/۰
الف. حرف زدن بین نماز	ب. از بین رفتن یکی از شرایط نماز
ج. دست زدن در حال نماز	د. گریه کردن در حال نماز برای آمرزش گناهان
۷. کدام گزینه صحیح است؟	۵/۰
الف. برهم زدن صورت نماز، موجب باطل شدن نماز نمی‌شود.	
ب. اگر نمازگزار ریزه‌های غذای داخل دهانش را فرو ببرد، نمازش باطل است.	
ج. شکستن نماز واجب از روی اختیار حرام است.	
د. شک بعد از نماز، موجب باطل شدن نماز می‌شود.	
۸. آریا و آرش در یک مغازه مواد غذایی کار می‌کنند. هنگام نماز متوجه می‌شوند که آب قطع شده، بنابراین با آب گلاب وضو گرفته و با عجله برای نماز به مسجد می‌روند. کدام گزینه در مورد وضوی آنها صحیح است؟	۵/۰
الف. باطل است، زیرا آب وضو پاک نیست.	ب. باطل است، زیرا آب وضو مطلق نیست.
ج. صحیح است، زیرا آب وضو مباح است.	د. صحیح است زیرا ظرف وضو مباح است.
۹. برای کدام یک گزینه‌های زیر وضو گرفتن واجب است؟	۵/۰
الف. همراه داشتن قرآن	ب. زیارت اهل قبور
ج. دست زدن به یکی از نام‌های خداوند	د. رفتن به مسجد
۱۰. شک در رکعت‌های کدام یک از نمازهای زیر موجب باطل شدن نماز نمی‌شود؟	۵/۰
الف. نماز مغرب	ب. رکعت چهارم نماز ظهر
ج. نماز صبح	د. رکعت اول نماز عشاء
جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.	
۱۱. شکستن نماز برای جلوگیری از ضرر یا اشکال ندارد.	۵/۰
۱۲. اگر نمازگزار یا یکی از ارکان نماز مانند رکوع را کم یا زیاد کند، نمازش باطل می‌شود.	۵/۰
۱۳. اگر نمازگذار ذکرهای نماز را در حال حرکت بگوید، نمازش باطل می‌شود.	۵/۰
۱۴. در نماز، خداوند را تسبیح می‌گوییم و او را از هر و منزه می‌دانیم.	۵/۰
۱۵. هر قدر دوستی عمیق تر باشد یاد تداوم بیشتری می‌یابد.	۵/۰
۱۶. تکرار یاد دوست سبب دوستی و آن می‌گردد.	۵/۰
۱۷. اگر نمازگزار بر اثر تند خواندن، کلمات نماز را صحیح ادا نکند نمازش است.	۵/۰
به سوالات زیر پاسخ کوتاه بدهید.	
۱۸. یکی از بهترین راه‌های تقویت ایمان در قلب آدمی چیست؟	۵/۷۵
۱۹. سرفه، عطسه و خمیازه کشیدن در نماز چه حکمی دارد؟	۵/۷۵
۲۰. روی برگرداندن از قبله در چه صورتی نماز را باطل می‌کند؟	۵/۷۵
۲۱. برخی از شرایط نماز را نام ببرید.	۵/۷۵

